

Jusuf Hadžifejzović

PRODAJALNA PRAZNIN SHOP OF EMPTINESSES

4.–22. junij 2018

artKIT, Glavni trg 14, Maribor

Jusuf Hadžifejzović, mednarodno priznan bosansko-hercegovski umetnik, se je rodil leta 1956 v Prijepolju v Srbiji. V Sarajevu je zaključil Srednjo šolo uporabnih umetnosti, leta 1980 pa je diplomiral na Akademiji likovnih umetnosti v Beogradu pri profesorju Stojanu Čeliću. Podiplomski študij je nadaljeval in dokončal na Državni akademiji umetnosti v Düsseldorfu v Nemčiji v razredu Klause Rinka.

Je eden od ustanoviteljev in pobudnik projekta »Jugoslovanska Dokumenta« in Bienala sodobne umetnosti v Sarajevu, ki je v osemdesetih letih 20. stoletja sarajevsko umetniško skupnost pripeljal v sam vrh jugoslovanske in posledično svetovne umetniške scene. Od takrat ohranja pozicijo najbolj provokativnega bosansko-hercegovskega umetnika.

Ukvarja se z umetniškimi instalacijami in »depografijo«, v zadnjem obdobju pa tudi z analitičnim slikarstvom. Sodeloval je na številnih pomembnih mednarodnih razstavah sodobne umetnosti od Berlina do Koreje.

Prav tako je tudi eden od ustanoviteljev zbirke Ars Aevi nastajajočega Muzeja sodobne umetnosti v Sarajevu. Sodeloval je na številnih zelo pomembnih mednarodnih razstavah sodobne umetnosti od Berlina do Koreje. Danes živi in ustvarja v Sarajevu in občasno tudi v Antwerpnu.

Hadžifejzović je prepoznaven performer. Njegov najbolj odmeven performans je Strah pred pitno vodo, ki ga je prvič izvedel po balkanski vojni na cetinjskem bienalu, nato pa še v Galeriji Charlama v Sarajevu, ki jo tudi vodi in pripravlja program, in leta 2016 tudi na razstavi MIG 21 v Mariboru; leto kasneje za gostovanjem razstave MIG 21 v okviru projekta Art Capital v Szentedreju pri Budimpešti, Madžarska, in v Moderni galeriji v Ljubljani. Lani in letos je bil umetnik na rezidenci v Centru sodobne umetnosti v Celju, kjer je imel samostjno razstavo.

Jusuf Hadžifejzović je umetniško pot začel kot slikar, a že od sedemdesetih let se najbolj posveča performansu (prvi javni performans je izvedel leta 1979 v Pulju) in svojevrstni umetniški praksi, ki temelji na skoraj »arheološkem« raziskovanju depojev: zbira spravljene predmete in jih ponovno spravi v depo, preurejene v obliko instalacij v razstavnem prostoru.

Tovrsten pristop k ustvarjanju Jusuf izpostavlja tudi v Mariboru, ko je najprej na rezidenci zbiral predmete, jih umetniško obdelal, razstavljal ter jih predstavlja s performansom in namestitvijo "Prodajalna praznin". Ob že zbranih, tudi najdenih predmetih, svojevrstnih objet trouvés, postavlja tudi svoja slikarska dela, na katera v lastnem, minimalistično repetitivnem ritmu polaga različne like, melodično preigrava barvna sožitja in kontraste, in sestavlja strukture nekakšne vzorčne praskupnosti, enake v različnostih in različne v enakostih.

Po besedah Uga Vlaisavljevića imajo Hadžifejzovićeve t. i. depografije močno politično noto, saj »rešujejo deponirane stvari ujetništva. Ko jim omogoči izhod iz depoja, prizna vrednost stvarim, ki so bile pred tem odstranjene izpred oči javnosti. Ko jih iztrga temnim sencam depojev in jih postavi pod svetle luči razstavnih prostorov, jim povrne izgubljeno dostojanstvo, kakor da bi bile pomiloščeni zaporniki.«

Ker je svetovno poznan kot performer, ki se ukvarja z umetniškimi instalacijami in »depografijo«, v zadnjem obdobju pa tudi (spet) z analitičnim slikarstvom, v Mariboru predstavlja vse tri najpomembnejše dimenzije svojega delovanja: performans, instalacijo in slikarstvo.

Leta 1994 je bil Hadžifejzović, ki je tedaj živel v Belgiji kot begunec z vojnega območja, kot priznan umetnik povabljen k sodelovanju na cetinjskem bienalu v Črni Gori. Čeprav se v praksi depografije osredotoča predvsem na galerijske in muzejske depoje ter na predmete, ki jih hranijo, se je za cetinjski bienale odločil zbrati in razstaviti (ponovno spraviti v depo) svoje »v depo spravljeno sorodstvo«: namesto da bi brskal po depojih črnogorskih muzejev in galerij, je povabil na odprtje bienala vse člane svoje mnogoštevilne družine. Strah pred pitno vodo je družinski portret, ki dokumentira prvo družinsko srečanje, potem ko so bili zaradi vojne tri leta ločeni.

Strokovna žirija je ob nominacijah za nagrado Beli Aphroid, ko je v okviru razstave MIG 21 & KIBLIX-MFRU 2016 izbirala med več kot 70 domačimi in mednarodnimi posameznimi udeleženci in kolektivi in je Jusufa Hadžifejzovića uvrstila med enajst finalistov v kategoriji umetniških dosežkov, za ta performans zapisala: „V svojem delu 'Strah pred pitno vodo' (1994 do 2016) Jusuf Hadžifejzović pristopa k tematiki migracij osebno in izhaja iz družbenega konteksta nekdanje Jugoslavije ter raziskuje problematiko vere, ideologije in politike. Sporočilo njegovega dela je prepričljivo in vsem razumljivo. Performans označuje močan politični naboj, ki se nanaša na državljansko vojno v nekdanji Jugoslaviji. Metanje pikada na fotografijo svojih sorodnikov in prijateljev, ki jih metaforično uporablja kot tarče, spodbuja razmislek o vprašanju umora.“

'Strah pred pitno vodo' je Hadžifejzović ustvaril po državljanski vojni v Jugoslaviji. S pozivom članom in članicam svoje družine, da pozirajo pred fotoaparatom po treh letih ločitve, je umetniku uspelo spet zbrati ljudi, ki so zdaj živeli v različnih državah, za zaprtimi mejami, na odrezanih ulicah in poljih vojne. Pred državljansko vojno so bili vsi člani njegove družine Jugoslovani, po vojni pa je imel vsak drugačno državljanstvo in je pripadal rivalskim etničnim skupinam, skupnostim in veram. Da bi se vsi od njih spet dobili skupaj in pozirali za »zadnjo« družinsko sliko, je vsak moral prečkati sovražne linije in s svojim življenjem veliko tvegati. To delo je bilo krik k enotnosti in človečnosti v državi, razklani od sovraštva, rasizma in fundamentalizma. Vsi na sliki so pravi člani umetnikove družine, ki je odgovorila na klic in se odzvala na njegov pomemben humanitarni in politični pomen, in so storili vse, kar je bilo potrebno, da so dosegli Cetinje v Črni gori z vseh koncev stare Jugoslavije in se ponovno fotografirali kot združena in mirna družina, iznad svojih etničnih, verskih in političnih razlik. To delo predstavlja simbol evropske emancipacije federacije prostega pretoka brez meja in ločevanja, v nasprotju s trendi, ki so bili postavljeni s koncem sveta hladne vojne in so spodbudili sovraštvo, nacionalizem ter rasno in versko čistost v vsej Evropi. Po performansu bo na razstavi ostala instalacija s fotografijo njegove družine, prebodeno s pikadi.

Na osnovi te fotografije je Hadžifejzović pozneje razvil serijo performansov z istim naslovom, ki obravnavajo kolektivno travmo in izgubo. Uprizorjeni so bili v muzejih in galerijah v Rimu, Beogradu, Sarajevu, Pulju, Podgorici, Seulu, Antwerpnu, Dubrovniku, Splitu, Prijepolju, Zagrebu in Mariboru, kjer se je na mednarodni skupinski razstavi Migracijsko interdisciplinarno gibanje 21 – MIG 21 prvič predstavil v Mariboru. Razstava v artKIT je njegova prva samostojna razstava v Mariboru.

– Peter Tomaž Dobrila

Predstavitve rezidenčnega programa: petek, 22. junija ob 18. uri.

Razstavišče artKIT, Glavni trg 14, Maribor, Slovenija

Odpiralni čas:

torek–petek: 10.00–13.00 in 17.00–19.00, sobota: 10.00–13.00

(v nedeljo in ponedeljek zaprto)